

UGOVOR IZMEĐU ČAKOVEČKOG VLASTELINSTVA I SELA DONJA DUBRAVA IZ 1771. GODINE

AGREEMENT BETWEEN ČAKOVEC NOBILITY AND DONJA DUBRAVA VILLAGE FROM THE YEAR 1771

Hrvoje Petrić

Zavod za hrvatsku povijest

Filozofski fakultet

Sveučilište u Zagrebu

Ivana Lučića 3, HR- 10000 Zagreb

Republika Hrvatska

h.petric@inet.hr

Primljeno/Received: 14. 4. 2007.

Prihvaćeno/Accepted: 11. 6. 2007.

Grada

SAŽETAK

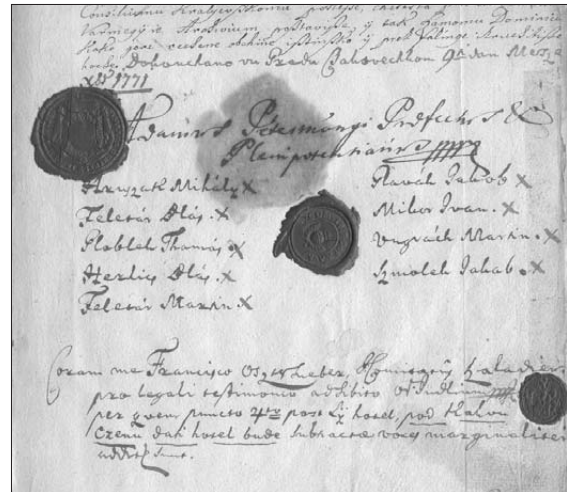
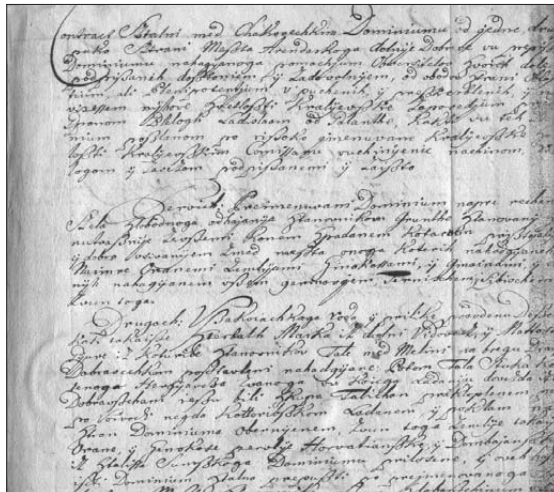
Autor je priredio ugovor između Čakovečkog odnosno Međimurskog vlastelinstva i sela Donja Dubrava iz 1771. godine. Ugovoru je dodana i tzv. «općinska prepoved». Građa koja je priređena predstavlja doprinos poznavanju gospodarske povijesti.

Dana 7. prosinca 1771. godine je u gradu Čakovcu bio sklopljen ugovor (kontrakt) između vlastelinstva i podložnika sela Donja Dubrava. Danas se taj ugovor čuva u arhivu Općine Donja Dubrava. Kod sklapanja ugovora sudjelovali su Ladislav Balog od Galanthe kao opunomoćenik od strane vlastelinstva, a od strane sela Donja Dubrava: Mihael Hrusak, Jakob Glavak, Blaž Feletar, Tomo Globlek, Blaž Herlić, Ivan Mikor, Martin Vugrač i Jakob Smolek.

Ugovorom su bila obuhvaćena prava i dužnosti podložnika u selu Donja Dubrava. Kako ovdašnji stanovnici nisu imali vinograde (gorice) na prostoru Međimurskog vlastelinstva, mogli su nabavljati vino od bilo koga i točiti to vino od Miholja do Božića, a izvan toga vremena mogu kupiti vino od vlastelinstva za goste i bolesnike, a prodavati ga samo na lagve (bačve). Cijelo selo je davalo 1 ¼ dugih podvoza (duge foringe) te 570 pješačkih težaka koji rade od izlaza do zalaza sunca na nekom vlastelinskom poslu. Dugi podvoz je morao biti primjeren teretu i vremenu. Za uživanje posjeda cijelo selo Donja Dubrava je vlastelinskoj blagajni plaćalo 893 rajnskih forinti i 30 krajcara, i to jednu polovicu o danu Sv. Ivana Krstitelja, a drugu o Sesvetama.

Suci (birovi) i prisežnici su odreživali poslove koje su zavisni seljaci morali obavljati u korist vlastelinstva. Službenici županije su svake godine imali doći u Donju Dubravu kako bi saslušali žalbe. Ugovor, ovjeren od strane Zaladske županije, je napisan kajkavštinom u 4 primjerka: 1) za Ugarsko namjesničko vijeće, 2) za općinu Donja Dubrava, 3) za Zaladsku županiju i 4) za vlastelinstvo Čakovec.

Contract Sztalni med Csakovechkim Dominiumom od jedne, druge pako sztrani Meszta arendaskoga Dolnye Dobrave vu prepiszanem Dominiumu Nahagyanoga, pomochjum obversitelov zvoih dole podpiszanih dosztojnem y Zadovolnom obodveh sztranih oblasztjum ali plenipotentium vpuchenih y preszkerblenih, y nay vissessom nyihove Kralevszke Szvetloszti Zapovedjum pred Goszponom Balogh Ladislavom od Galanthe Kakti vu te Dominium poszlanom, po viszoko Imenuvane Kralyevszke Szvetloszti Kralevszkem Comissaru vuchinyen je nachinom, razlogom y Zavezom podpiszanimi: y zaiszto

Početak i kraj prvog dijela ugovora Vlastelinstva Čakovca i mjesta Donje Dubrave iz 1771. godine (arhiva Općine Donja Dubrava)

Pervich: Preimenuvani Dominium napre rechenoga szela szlobodnoga odhajanya. Sztanovnikom Grunte sztanovany szvoih nutrasnye Zevszem Konem Szpadanem Kottarnem prisztzoyalischem, y dobro vsivanyem, Zmed meszta onoga Kottarih nahagyanih, naimre oranemi Zemlyamni, Szinokosami, y gmainami y szim szvoyh nahagyanem nem vszem Germovjem, Ternischem, Sibischem zvun toga.

Drugoch: Vszakojachkoga roda, y prilike pravdeni deszetinu, kak takaisze Sterbath Marko iz Dolni Vidouecz y Matoss Gyure iz Koturibe sztanovnika tale med Melini na bregu Drave Dobravechkem prosztavleni nahadgyane: Potom Tala Stuka koi jenoga Hergyavcza zvanoga vu koiega Ladanyu dovezda iza Dobravschani ieszu bili skupa Talichan prakloplenom per po Vojvoch negda Kottoribszkom Ladanem y poklam na stran Dominium obernyenem, zvun toga zemlye takayisze orane y sznokose perolye Horvatienszke, y Dombajanszke iz Stalissa Sumszkoga Dominiuma prilosene y oveh hote iszti Dominium sztalno prepuszti po preimenovanoga vsim na haszen obrachati, y ladati, Kerchme, Mesznicze, Melin i Broda jedino y szamo za szvoju potrebochu Glusechega Ribiche dobrochinsztwo, kakti Kralyevska, y Goszpoczka vun Zneteh Zgruntum y hisum prebivaliszcha Dombanianygapervo vreme Sumszkemi vezda pako Dominiuma pridlonemi Zajze, y za namesztnike szvoje sztalno osztavleneh.

Tretich: Dusen bude iszti Dominium gore rechen Arendasom vu szpodobi milosztivnoga Urbariuma punctuma 2a derva davati, Szkerb, y prazeny Lugov szamo polek Dominiuma na szpodobu punctum gore rechenoga drugoga Urbarialszkoga osztane, y tak po isztom Dominiumu, kak y gore rechenemi sztanovniki reda lugov milosztivno odluchenoga, y povszem orszagu okolo obznanyenoga marlivo Zevszema obdersavajuch

Chetertich: Kajti Szelo ovo goricz nema, Zato vu szpodobi milosztivnoga Urbariuma jeden szamo Fertaly Letta od szvetka Sz. Mihalya Archangela do Bosicha, kerchmu imali budu: Zvun Vina pako nikakov prekerupcze napitek tochiti nebudu szmeli, ter niti vino Zvun prepisanoga vremena tochiti szlobodno bude, pod Kastigu vu punctumu Urbarialszkom 8^{mom} paragraphusu 8^{mom} odluchenu.

Szlobodno vendar bude ovim Sztanovnikom Za vreme gore dopuscheno vino gde goder priszkerbleno tochitit Zvun pako vremena, ne drugach, nego vu potrebochi kaktiszu gosztuvanya y za betesnike, vino nyim dopelyati Szlobodno bude, pod takov vendar nachin, da ako Dominium

Vino kuliko koi imati bude hotel pri Dominiumu oglaszitisze moraju, y vino od Dominiuma vzeti, Vina metemtoga Szvoia na lagve prodavati, y na szpodobu milostivnoga Urbariuma punctuma 7ga §a 3^a Terstvo szlobodno vszako vreme imali budu.

Petich: Od vszake devetine Zevszem budu szlobodni. Deszetine ravno tak nikakve nebudu davali.

Sesztich: Za gore imenuta Szebi dopuschena dobra vszako letto davali budu ova koja dole redom posztavlajusze

Pervich: Vu gotovi penezi Ranyiski ostenszto devedeszett y Tri, krajczarov trideszett, toiest: R 893 xr: 30. Koie summe penez poloviczu na dan Szvetoga Ivana Kersztitela, drugo pako poloviczu na dan vszeh Svetcezv marlivo posztaviti i vu Cassu goszpoczku Chakovechku, isztinszko, y prez vszake falinge odneszti, y od luchenomu nato Goszpoczkomu officzeru poleg navadne qvietantie od nyega vzete odbroitu dusni budu.

Drugoch: Duge foringe 1 1/4 pod Zapovedjum, y obdersavanyum vu Urbarialzkom punctum 3. § 2^{om} zadersanem.

Tretich: Ako Dominium Tesake pesichke (koih veliki potrebochu ima, y tko szami tulikaisse arendati Goszpoczki szpoznali jeszu) od nyih Sekel bude, na czelo letto ne vech kak 570 na vszako delo pesichko prikkladne, y dosztojne dati dusni budu, tak vendar, da Dominium vszakomu teszaku 10 xr, pol meczla vina, y do vezda navaden hlebiczcz kruha vszaki den szplatiti, y dati marlivo dusen bude, vino pak koje davalo sze bude, nai nebude pokvarjeno, ali ocztenu, kruh pak dasze jeszti bude mogel, pod takovo pak Zapoved tesake ove davati dusni budu da kada na meszto dela szebi odlucheno dojdu, akoprem z bog neprilike vremena od dela kakvoga goder odesztati bi morali, niti delati nebi mogli, den vendar czeli za delo vzeti imasze, y tak vszakomu vszigdar za tuliko dan kuliko na delo dojde pizsmo illiti Scheda po officzeru goszpoczkim nato odluchenem isztinszko dati imasze, od Szunchenoga metemtoga izhoda, do zahoda (Vun vendar Znimajuch vure navadnoga pokoja y jedenya) delati budu dusni ne pak Zvun, nego vu Dominiumu. Od Sztrani pak Dominiuma ova rastonosz obdersavalasze bude, da nebudusze vu prerechenom broju Tesaki na jeden putt potrebuvali, y gonili, ter na kuliko potrebocha ovde ali onde Maroffov goszpoczkih bi dopuschala, Tesaki ovi konomu Maroffu koi blise bude najsze potrebuju, va nisztar maine dusnoszt, y pri drugi mesztai iliti Szeli naisze obdersava.

Szednich: Gore posztavlene metemtoga Tesake pesichke na voznye, illiti marseche, prez privolenya obchine pod nikakov nachin obrnuti nebude szlobodno.

Osznich: okolo pak imenutih dugih foringh terh na kola naisze szpodobno nameche, y vreme putov razlosno obdersavati potrebno bude.

Devetich: Da pak nebudu tak vu davanyu gore rechenih tesakov peskih, kak vu dugih foringah premoguchnesi kakvem goder nachinom Sztanovnike Sziromaskese tersili, y krivichno nye gonili, pravichno vszako letto med szobam razdelenye vuchiniti dusni budu, da pak vszaka Zverhu toga vkanylivosz preprechiti budesz mogla, Za ovo razdelenye Birov, y priszesniki meszta dusni budu, y Zavezani osztanu vszu obchinu szkupa Zezvati, y onda pred vszemi nazochili buduchemi razdelenye pravichno, y Zdusno vuchiniti, y Zadnyich tak od Rendarszke plache, y Tesakov gore rechenih pravichno prispodobnoszt, razdelejuch, tergujucs, y davajuch, kak drugih obchinszkich dohotkov, ali iz Kerchme ali drugach zkakvih goder obchinszkich jednakimi nachinom dohajajuchih, y obchinu ovu dotikajuchih dohotkov. Portie tulikaise Kralyevszke y strozskov Domachih vsigdar po officiru Varmegyinszkim polek razmetanya Dik pravichno razdelejuch y razmetajuch, ter tak y ne drugach terjajuch, kak ali vu gotovi penezi, ali vu naturalszkim kakvim goder duguvanyu, ali vu foringah, ali vu forspanih davanih, y vrachun vzetih rachune napraviti, ter sztolu goszpoczkomu illiti officzirom Goszpoczkim na prevdati, y ako ovi morebiti

Zamudili bi, da visitu letnu Zversavali budu, Szudczu Varmegyinszkomu, y priszესniku na prvo dati dusni budu.

Deszetich: Kak goder dovezda, tak y odvezda tulikaisse od (...)chou Dominiumu nikai plac-sali nebudu.

Iedenaisztich: Zvun onih, koia vre vu gornyi punctumi posztavlajusze, ter ochiveszto y redom raztolnachena jeszu ter ochiveszto Dominiumu dohajajuče dohotke, y dusnoszti. niti Szam Dominium, niti Dominiuma officzer y szlugi nikai, ali vu gotovi penezi, ali vu szlusbay ali vu naturalzskom kakvom goder duguvanyu potrebovati jemati, ali iz pre rechenih kai goder, ali vu vszem ali vu sztranki kakvi odimati, ali pomensati, ali Zadnich zbog vekssega broja Sztanov-nikih hiss veksu plachu iliti dohotke nametati neszmeju.

Ako metemtoga y potlam polek navadne jakoszti y terganya Potoka Drave Zemel oranah, ali szenokoss Szelu ovomu danah Sztranku kakovu otterchi, y od neszti pripetilo bisze, y sztakovim nachinom rechenoga Szela Zemlye orane, ali Szinokose bisze pomensale, vu poszlu takovom nazochi goszpoczkgoga officzera, y Birova szela onoga koje kvarno je, y osztale obchine pome-nykanye takovo po jednom Szudczu Varmegyinszkim, v Priszესniku na liczu Zemlye prevedelo-sze bude, ter kak Znajdesze, Zdusno prestimalosze bude, y pomenykanye ono polek Zdusnoga takvoga prestimanya Dominium vszigdar isz gore rechene Sume Rendarszke falingu onu van Zneti dusen bude, y Summu na menyე posztaviti, ter ova falanga ne drugim, nego onim koi Kvar-ni budu Zneti morasze, y szami oni haszen isz pomenysanya Arende imali budu, jednakim tuli-kaisse nachinom ako vode takove szelo na potlam kuliko Zemlye dodale bi, na haszen Domini-uma dojtī mora y Arenda poveksati, y Zadnyich preposztavlena buducsa pripethenya Za veksu tak Dominiuma, kak tulikaise Arendasev Szegurnosz v priliki letne visite Varmegyie, y po nyoi Szvetlomu Consiliumu Kralevszkomu vszako leto budusze napredavala.

Dvanaisztich: Da pak ova vsza gore rechena pravichnesse y isztinskesse obdersavajusze ono tulikaisse za znanye y ravnyane postavljasze, da vszako letto vu Mezeczu Decembru illiti Grudnu za zeznati, kak naimre od sztrani obodveh Contractussi ovi obdersavajusze Visita bude, ter vu ovo meszto izide veliki, ali Vice Szudecz Varmegyinszki y z Priszესnikom Varmegyinszkim po koih budusze pitali sztanovniki meszta ovoga vszi ako kakove pravichne y isztinszke imali budu tusbe, Zevszakom Szloboschinum povedati, y na prvo dati budu mogli, ter dusni budu: vu osztalim.

Trinaisztich: Da ona koja vu prerecheni punctumi jednako posztavlajusze, y vu van datih pripovedanah obchinszkah punctumi zadersavajusze, koja tulikaise pravicz Dominiuma dotiche-jusze, y milosztivnoga Urbariuma punctumu 6^{tom} posztavlajusze koia tulikaise na potlam Zme-snyavene pravoga reda, y hman navade poleg punctuma 7^{sa} dotichejusze, koja zvun toga vu prerechenoga Urbariuma punctuma 8^{mom} prepovedajusze, y zadnyich koia vu punctumu 9^{tom} na znutrasnyega dobroga reda szpadaju tak po Dominium, kak y po ovih sztanovnikih naisze obdersa vaju. ter Zverhu toga pogodbi, illiti Contractussu ovomu milosztiven Urbarium pridajesze.

Zverhu kojeh vszeh polek gore jednakim nachinom posztavlenih punctumov od sztrankih obodveh neoszkruttenem nachinom obdersavajučeh, Za vekse veruvanye y Szegurnosz, sztalen ov Contractus rogyenim meszta ovoga jezikom naregyen, y prvo negbi opravleno bilo, nazochi buduch obodve sztranke, szvetlo y razgovorno prechtet nekuliko szvojum, nekuliko pak neznaj-uch pizszati Zluczkom Rukom po dole podpiszanih Plenipotentiariussev podpiszan, y od ztrani Dominiuma, y meszta ovoga Pechatim tvergyene ie, pod szlavne Varmegyie pechatjum vu chetiri sztrankah, Jedna najmre za Dominium, druga Za imenutoga Szela obchinu, tretja Szvetlomu consiliumu Kraljevszkomu. Cheterta pak vu Szlavne Varmegyie Archivum posztavitisze, y tak

szamomu Dominiumu, kak gore recheni obchini isztinszko, y presz falinge izruchilisze hoche. Dokonchano vu Gradu Csakovechkom 7^{mi} dan Mezcza Decembris 1771.

Adamus Petermanyi Prefectus
X Plenipotentarius

Hruszak Mihály x	Glavák Jakob x
Feletár Blas x	Mikor Ivan x
Globlek Thámas x	Vugrách Martin x
Herlics Blás x	Szmolek Jakob x

Coram me Franciscum Oszttersueber Comitatus Szaladiensis pro legali testimonio adhibito (...) per quem puncto 4to pose ex habet, pod kakvu czenu dati hotel bude (...)

Praesens Contractus inter praesertum Dominum Terrestrale, et praefatos Censualistas sub Obtutu Domini Commissarii Regii per Sacratissimam Suam Caesaream Regiam et Apostolicam Maestatem finem in eum clementer exmissi misus, ac huic Urbariali Regulationi adnexus sub Congregati one Anni 1771. Die 16 et subsequis Mensis Decembris in Oppido Szala=Egerszegs celebrata Relatus ex Ulteriori tam Domini Terrestralis, quam vero praexecensito rum Censualistarum directione, et Observatione eadem extraditus.

Per Ladislaum Skubhy (...) notarium

OBCHINSZKA PREPOVED,
KOJASZE
PO VSZEM KRALYESZTVU RAZGLASZITI MORA.

Pervo: Podlosnik budi vu Szlusbi, y Goszpochini iduchi, budi vu poszlu goszpodarsztva, ali vu melin sito szvoie noszech, akoli chez meszto szvojega Goszpona zemelszkoگا takvo iti mora, gde mosztovina, ali malta plachasze, proszt, y Szloboden od vszake takove malte biti mora.

Drugo: Sito szvoje pod nieden nachin vu Goszpoczki melin nije dusen mleti dati, nego vu Koi goder melin szam hoche, szlobodnomu bude zapelati.

Tretje: Terstvo Podlosniku szlobodno je, y vszakoga terstva arendiranye Goszponu zemelszkomu prepovedasze.

Chetverto: Szlamu za vezanye, y gnoi za gnojenje Goricz, ali Polje, goszpoczko Podlosnik nije dusen dati.

Peto: Posonszka mera vu vszakom zemle prirogyenyu, Kojesze meriti mora, naisze obdersava.

Seszto: Guszke za Goszpochinu szkubszti obchinszkim nachinom prepovedasze, y imasze zatergnuti.

Szedmo: Od czedul, illiti szpizna placha vu vremenu setve morasze zatergnuti, Deszetinu pako, y deveto, koji kupe takove Podlosniki niszu dusni hraniti.

Oszmo: Podlosnik poleg zapovedi Goszpoczke za goszpochinu nije dusen marhu, koja je zmustrana meszariti, y szech, niti meszo kak goder na vagu, ali falate med podlosnike za plachu szlobodno vun dati, nego naisze szech, y naikupuju vszaki poleg szvoje volje prez vszakoga Lyudik obtersenya.

Deveto: Naisze nezapovida podlosnikom, da pokvarjeno vino, ali sganiczu tochiti, maszlo, szir, y druga osztala goszpoczka pod kakov goder nachin prodavati bi morali, ali lagve prazne

nazad zvun goszpochine voziti. Akoli pako poleg zapovedi Articulusa 36. 1550. leta Goszpon zemelszki podlosniku vino szvoje kerchmariti hotel bi dati, takov Podlosnik od szlusbe szvoje, koju vu vnom tiednu chiniti bil bi dusen, proszt, y szloboden bude, za trud nistarmanye nyegov oszebi 4. gyukesze od vszakoga akova Posonszkoga platiti bude moral.

Za pokvarjeno vino, pokehdob takovo, ali koie na szkorom pokvaritisze hoche Goszpodczki Officeri na Kerchmu vun dati jeszu navadni, nije dusen podlosnik odgovarjati, ali pri tomu skodu kakovu terpeti.

Deszeto: Pokehdob pako pravicza szobom donasa, kak szvedochi Articulus 75. Leta 1723. da Goszpon zemelszki za szvoju potrebochu Kakovo goder prirogyenye ima obaszt prekupiti, zroka nistarmanye iz toga szlobodnoje podlosniku na grunt drugoga Goszpona zemelszkoga odiduch kai goder kupiti, y terstvo szvoje kam moje volja obernoti, niti takova tergovina, Kakova goder bude, imasze nigdi zadersati, nego kaksze goder podlosnik szkupczem sztranszkim pogodi, ali z Goszponom zemelszkim pogoditi hoche, poleg pogodbe takove, koje zemelszki Goszpon dusen je taki szpuniti, y peneze polositi mora, szpravichnom vagom ima oblaszt takovo prirogyenye prekupiti, y takvem nachinom szlobodnoje terstvo vszakomu podlosniku, nitije dusen, ako szam neche Goszponu zemelszkomu prodati.

Jedenaiszto: Vsza, koja Lovczy, y Haiduki Goszpodczky dovezda od podlosnikov jemali, y potrebuvali jeszu, negsze zatergnu.

Dvanaiszto: Pod 24. palicz prepovedasze vszako pobiranye penez, ali Kakvoga goder dugovanya naturalszkoga med podlosniki.

Trinaiszto: Dache Varmegyinszke, kak goder razdelyene jeszu, tak tulikaise Goszponu zemelszkomu naisze znane chiniju, y vszakok leto Rihtar meszta od vszega priemanya, y vun zdavanya, kakti od dohodkov kertsmarenya rachun Goszpodi prez vszakoga obtersenya drugi podlosnikov dati, onoga pako, koji kai dusen osztane, mora terjati, da plati, nistarmanye ako Goszpon zemelszki rachun takov jemati bi zamudil, ali nebi hotel, od takvoga Rihtara vzeti, y potrebuвати to izto Varmegyia zversiti mora.

SUMMARY

The author reviewed and prepared for publication the agreement made between Čakovec and Međimurje feudal manors and the village of Donja Dubrava, dating back to 1771. The agreement is accompanied with so-called 'municipal sermon'. These historic materials present a contribution to economic history of the area.

